

အချိန်ဆိုင်းငံ့နေခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် ဆက်လက်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်နေမှု

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာဘာသာရေးလွတ်လပ်မှု ကော်မရှင်

အချိန်ဆိုင်းငံ့နေခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် ဆက်လက်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်နေမှု

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာဘာသာရေးလွတ်လပ်မှု ကော်မရှင်
ဤအစီရင်ခံစာကို မြန်မာဘာသာဖြင့်
www.uscirf.gov တွင်ရနိုင်ပါသည်။

အရှေ့မျက်နှာပုံး - အိုးအိမ်ပျောက်ဆုံးသူတစ်ဦး၏ နေဝင်ဆည်းစွာမြင်ကွင်း၊
စစ်တွေ ရိုဟင်ဂျာဒုက္ခသည် စခန်း
(Getty Images မှတစ်ဆင့် (ဂျိုးနတ်စ် ဂရတ်ဇာ) Jonas Gratzner/LightRocket)

USCIRF ကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်များ

(သောမတ်စ် ဂျေ ရီးစ်၊ အက်စ်ဂျေ) Thomas J. Reese, S.J.

ဥက္ကဋ္ဌ

(ဒယ်နီရယ် မတ်ခ်) Daniel Mark

(ဂျိမ်းစ်ဂျေ ဇော့ဂ်ဘီ) James J. Zogby

ဒု-ဥက္ကဋ္ဌများ

(ခရစ်စတီးနား အာရီယားဂါဒ ဒဘူးချိုဇ်) Kristina Arriaga de Bucholz

(စန်ဒရာ ဂျောလီ) Sandra Jolley

(ကလစ်ဖို့ဒ် ဒီ မေ) Clifford D. May

(ဂျွန် ရပ်စ်ကေး) John Ruskay

(ဂျက်ကီ ဝူးလ်ကော့တ်) Jackie Wolcott

သံအမတ်ကြီး (ဒေးဗစ် အန် စပယ်စတိုင်း) David N. Saperstein, ရာထူးအရ မဲပေးခွင့်မရှိသည့် အဖွဲ့ဝင်

USCIRF လုပ်ငန်းပိုင်းဆိုင်ရာ ဝန်ထမ်းများ

(အယ်ရင် စင်ရှင်းစုမ်) Erin Singshinsuki *ခေတ္တအလုပ်အမှုဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး*
(ဒွိုက် ဘရှဲ့) Dwight Bashiri *မူဝါဒနှင့် သုတေသနအတွက် တွဲဖက်ညွှန်ကြားရေးမှူး*
(အလစ်ဇောက် ကေ ကယ်စဒီ) Elizabeth K. Cassidy *မူဝါဒနှင့် သုတေသနအတွက် တွဲဖက်ညွှန်ကြားရေးမှူး*
(ဂျူးဒစ် အီး ဂိုးလွမ်) Judith E. Golubi *အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မီဒီယာဆက်ဆံရေး ညွှန်ကြားရေးမှူး*
(ပေါလ် လီဘင်) Paul Libeni *အလုပ်အမှုဆောင် စာရေးသူ*

(စဟာ ချောင်ဒရီ) Sahar Chaudhry *အဆင့်မြင့် မူဝါဒသုံးသပ်သူ*
(ကက်သရင်း ကော့စ်မန်) Catherine Cosmani *အဆင့်မြင့် မူဝါဒသုံးသပ်သူ*
(တစ်ဖနီ လင့်ချ်) Tiffany Lynch *အဆင့်မြင့် မူဝါဒသုံးသပ်သူ*
(တီနာ အယ်လ် မဖ်ဖိုးဒ်) Tina L. Mufford *အဆင့်မြင့် မူဝါဒသုံးသပ်သူ*
(ဂျိုမာနာ ခဒေါ) Jomana Qaddour *မူဝါဒသုံးသပ်သူ*

(ရိုင်း ဟစကင်းစ်) Roy Haskins *ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု မန်နေဂျာ*
(ထရဲဗစ် ဟောန်) Travis Horne *အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် မီဒီယာဆက်ဆံရေး အထူးကျွမ်းကျင်သူ*
(အဲရစ်စ် စနီး) Eric Snee *ခရီးသွားနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု အထူးကျွမ်းကျင်သူ*

မာတိကာ

အစပျိုးခြင်း.....	1
နိဒါန်း.....	1
ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအား ဆက်ဆံပုံ၊ ၂၀၁၁ - ၂၀၁၆	3
များမကြာမီကဖြစ်ပေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ်လမ်းကြောင်းသစ်များ	9
နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်များ	11

အစပျိုးခြင်း

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု နိုင်ငံတကာလွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအဖွဲ့(USCIRF) သည် ၎င်း၏လုပ်ငန်းစတင်သည့် ၁၉၉၉ ခုနှစ်ကတည်းက မြန်နိုင်ငံရှိ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်အခြေအနေများကိုစောင့်ကြည့်ခဲ့ပါသည်။ USCIRF ကိုတည်ထောင်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာလွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုအက်ဥပဒေတွင် လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ကို ကမ္ဘာ့အနှံ့မျိုးဖောက်နေမှုအပေါ်တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် အခြားအရာများအပြင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၏မူဝါဒများကို အကြံပြုရန်ညွှန်ကြားထားပါသည်။ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ကို စနစ်တကျအံ့ဩဖွယ်ကောင်းအောင် ဆက်လက်မျိုးဖောက်နေသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံကို အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် CPC အဖြစ်သတ်မှတ်ရန် USCIRF သည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ ထိုသို့ ပထမဆုံးသတ်မှတ်သည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှစ၍ နှစ်စဉ် တသမတ်တည်း အကြံပြုခဲ့ပါသည်။ USCIRF သည် ဘာသာရေးလူနည်းစုအပိုင်းအပိုင်းများ၏အခြေအနေအပေါ် ပြည့်စုံသည့် သုံးသပ်ချက်နှင့် ရံဖန်ရံခါ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်လူအများစုအပေါ်လည်း နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး အဆင့်အတန်းများနှင့် နှိုင်းစာကြည့်ပါက မတော်မတရားဆက်ဆံသည်ကို အခြေပြု၍ ဤသို့အကြံပြုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

၎င်း၏စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည့်လုပ်ငန်းစဉ်၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ် USCIRF သည် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ခရစ်ယာန်အပိုင်းအပိုင်းများ၏ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်အခြေအနေများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့် သုတေသနတစ်ရပ် ဆောင်ရွက်ရန် ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသုတေသနတွင် ခရစ်ယာန်များအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အခြားမတော်မတရားပြုကျင့်မှု အချက်အလက်များနှင့်အကြောင်းရင်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ကြိုးပမ်းထားပါသည်။ (ဖိုးကွယ်ထားသည့် အတိဒုက္ခ - မြန်မာနိုင်ငံရှိ ခရစ်ယာန်လူနည်းစုများ) "Hidden Plight: Christian Minorities in Burma" ဟုခေါ်သည့် ထိုသုတေသနရလဒ်ကို www.uscifr.gov တွင် ရယူနိုင်ပါသည်။

လူသိနည်းသော မြန်မာနိုင်ငံခရစ်ယာန်များ၏အခြေအနေများကို လူ့အများနားလည်ရန်ကြိုးပမ်းရာတွင် USCIRF သည် ရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားမူစလင်များနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်သားအားလုံးရင်ဆိုင်နေရသည့် ကြီးလေးသော လူသားချင်းစာနာမှုဘေးဒုက္ခကို အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ၎င်းတို့၏ရပိုင်ခွင့်များကို အစိုးရနှင့်လူမှုအဖွဲ့အစည်းအပေါ် လွှမ်းမိုးသူများက ပိတ်ပင်ထားခြင်းမှာ ၂၀ ရာစုနှစ်၏အကြီးမားဆုံးသော လူ့အခွင့်အရေးကဆိုးမိုးမှောင်ကျခြင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာအခြေအနေမှာ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်နှင့်လုံးဝမဆိုင်ဟု များမကြာမီနှစ်များက မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းပြည်ပရှိ လူအချို့မှ ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းအမြင်မှာ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များသည် ဘာသာရေးတစ်ခုတည်းကို အခြေခံ၍ ပစ်မှတ်ထားခံရခြင်းမဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့၏ဘာသာနှင့်လူမျိုးတို့ကြောင့် အများနှင့်မတူ၊ အန္တရာယ်ရှိသည်ဟု ထင်မြင်ခံရသဖြင့် ရွေးချယ်ပစ်မှတ်ထားခံရသည်ဟူသောအချက်ကို လစ်လျူရှုရာရောက်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာမူစလင်တို့၏ရှည်လျားသောဘေးဒုက္ခသမိုင်းမှာ ဤစာတမ်းနှင့်မသက်ဆိုင်သော်လည်း ယခင်အစိုးရလက်ထက် ရပိုင်ခွင့်များ သိသာထင်ရှားစွာဆိုးရွားသွားပုံကိုသုံးသပ်ပါက မြန်မာအစိုးရမှ ၎င်းဘေးဒုက္ခကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို ထိုးဖောက်သိမြင်နိုင်ပြီး နိုင်ငံတကာအပိုင်းအပိုင်းမှ အားပေးကူညီနိုင်ပါမည်။ အောက်ပါစာတမ်းတွင် သမ္မတဦးသိန်းစိန်အစိုးရ အာဏာရသည့် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစ၍ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) အာဏာရပြီး ပထမရက် ၁၀၀ ပြည့်သည့်နေ့ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၇ ရက်နေ့ အထိ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ၏ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်အခြေအနေများကို သုံးသပ်ထားပါသည်။¹

နိဒါန်း

လွန်ခဲ့သည့်လေးနှစ်ကျော် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ဂိုဏ်းဂဏဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု ဒီလှိုင်းနှစ်ကြိမ်ရိုက်ခတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ၊ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့် ပြည်နယ်တစ်ဝန်းလုံးရှိ အခြားတိုင်းရင်းသားများနှင့် အခြား ဘာသာဝင်များသည် အစာ၊ ရေ၊ အိုးအိမ်၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အလုံအလောက်မရနိုင်ခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ပိတ်ပင်မှုများ၊ လိုအပ်နေသည့် လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များ ငြင်းပယ်ခြင်း၊ ပညာသင်ရန် သို့မဟုတ် စားဝတ်နေရေးအတွက်အလုပ်လုပ်ရန် အခွင့်အလမ်းများ ကန့်သတ်ခြင်း၊ သေဆုံးခြင်း၊ ထိခိုက်

¹ အချို့ကိစ္စများတွင် ဤကာလမတိုင်မီ သို့မဟုတ် ဤကာလနောက်ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ်သည့်ထင်ရှားသောဖြစ်ရပ်များကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။

ဒဏ်ရာရခြင်းနှင့် အိုးအိမ်ပျောက်ဆုံးခြင်းများဖြစ်စေသည်အထိ ဆိုးရွားသောလူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အပါအဝင် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေးများ ပြင်းထန်စွာပိတ်ပင်ခံရပါသည်။ ထို့အပြင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များမှာ နိုင်ငံ၏အမျိုးသား ဖြစ်ပိုင်ခွင့်နှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ပိုင်ခွင့် ငြင်းပယ်ခံရပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တစ်ဝန်းလွန်ကဲစွာဆင်းရဲမှုကြောင့် ၎င်းဒေသတွင်နေထိုင်သူအားလုံးအတွက်အခြေအနေမှာ ပိုမိုဆိုးရွားခဲ့ ပါသည်။ ထို့အပြင် (တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့) ရခိုင်တပ်မတော်နှင့် အရပ်သားများအပေါ် တပ်မတော်မှ ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေမှုများကြောင့် ရာပေါင်းများစွာသောလူများ အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီး မရေမတွက်နိုင်သော ကလေးများ အဓမ္မစေခိုင်းခံခဲ့ရပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိသက်ရောက်ခံရသောလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအားလုံး ဆင်းရဲတွင်းနှင့် လစ်လျူရှု ခံရမှုမှ လွတ်မြောက်ရန် ပြည်တွင်းရောနိုင်ငံတကာမှပါ လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များရရန် အရေးကြီးပါသည်။

ဤအရာအားလုံးသည် ထိုသို့ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများကြီးလေးသည့်အချိန်အဟုန်ဖြင့်တိုးမြှင့်လာခြင်းအတွက် အကျိုးဆက် အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာမှ စိစစ်နေသည့်ကြားမှ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ဝိရောဓိဆန်နေပါသည်။ အကယ်စစ်စစ် လူအများအပြားအတွက် အခြေအနေဆိုးရွားလွန်းသဖြင့် ဤချိုးဖောက်မှုများကို အချို့သူများက လူသား အပေါ်ကျူးလွန်သည့်ပြစ်မှုများ သို့မဟုတ် လူမျိုးတုံးအောင်သတ်ဖြတ်ခြင်းဟုပင် ခေါ်ကြပါသည်။ ဤအတောအတွင်း မြန်မာအစိုးရသည် တစ်ခါတစ်ရံ ပြင်းထန်သောမူစလင်ဆန့်ကျင်ရေးအရိပ်အငွေ့ရှိသည့် လူမျိုးစုတစ်စုကိုကွယ်သည့် ဘာသာအပေါ် အမျိုးသားရေးအကြမ်းဖက်မှုကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ ကြီးမားစွာလှုံ့ဆော်ပေးခဲ့ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် တိုးပွားလာသည့်လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအတွက် နိုင်ငံတကာဝေဖန်မှုကို ရှောင်ရှားခဲ့ပါသည်။

ဤဘေးဒုက္ခကာလ မီးကုန်ယမ်းကုန်ဖြစ်ရန်မှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာပါသည်။ သမိုင်းအရ (ဗုဒ္ဓဘာသာအများစု) ရခိုင်တိုင်းရင်းသားများနှင့် (မူစလင်အများစု) ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားများသည် ရခိုင်ပြည်နယ်ဟုယနေ့သိကြသည့် အရပ် ဒေသတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်မှုနှင့် တိုင်းရင်းသားဘာသာရေးတင်းမာမှု နှစ်ခုစလုံး ကြုံတွေ့ခဲ့ရသည့် ကာလများရှိခဲ့ပါသည်။ တိကျစွာသတ်မှတ်ထားသည့် နယ်နိမိတ်ကင်းမဲ့သည့်အခါ ဌာနေသားများနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ် အနောက်ပိုင်းနယ်စပ်တစ်လျှောက် ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာ ပုံမှန်ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနေသူများကို ခွဲခြားရန်ခက်ခဲပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပါအဝင် မူစလင်များသည် ၎င်းအရပ်တွင် နဂိုမူလကတည်းကနေသူများနှင့် အလွယ်တကူ စီးဝင်နိုင်သော ဤဒေသသို့ကူးပြောင်းလာလေ့ရှိသူများအကြားတွင် ရှိနေပါသည်။

ဗိုလ်ချုပ်နေဝင်းဦးဆောင်သည့် ၁၉၆၂ အာဏာသိမ်းပိုက်မှုနောက်ပိုင်း မြန်မာ့တပ်မတော်အစိုးရသည် ဗုဒ္ဓဘာသာများ၊ ခရစ်ယာန်များနှင့် မူစလင်များအကြား အချင်းချင်းရန်တိုက်ပေးသည့် သွေးခွဲအုပ်ချုပ်သည့်နည်းဖြင့် တစ်စိတ်တစ်ဒေသ အားဖြင့် အာဏာထိန်းချုပ်ထားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းနည်းကိုထင်ဟပ်၍ ၁၉၈၂ ခုနှစ်တွင် အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာများကို နိုင်ငံသား အဖြစ်မှရုပ်သိမ်းလိုက်ပြီးနောက် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို အပြစ်ဒဏ်မခံရဘဲ ကျူးလွန်ခွင့်ပြုလိုက်ပါသည်။

ဤသို့နှိပ်စက်မှုမှာ ယနေ့ထက်တိုင်ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေပါသည်။ သို့ရာတွင် အကြောင်းရင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ၁၉၉၀ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ပထမဆုံးကျင်းပသည့် ၂၀၁၀ ခုနှစ်အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲနောက် သမ္မတဦးသိန်းစိန်လက်ထက်တွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ၏ အခြေအနေများ ပိုမိုယိုယွင်းခဲ့ပါသည်။ ပထမအနေဖြင့် အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များနှင့် အခြားဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် ပစ်မှတ်ထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအသစ်များဖြစ်သည့် အမျိုးဘာသာသာသနာ ဥပဒေရေးရာကို ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ဒုတိယအနေဖြင့် အစိုးရအတွင်းရှိလူအချို့နှင့် သံဃာအချို့အပါအဝင် ပုဂ္ဂိုလ်အချို့သည် လွတ်လပ်မှုပိုမိုရရှိသည့်အပေါ် အခွင့်ကောင်းယူ၍ မူစလင်ဆန့်ကျင်ရေးအမုန်းတရား ပိုမိုတိုးပွားစေရန် ဖွဲ့စည်းတတ်နှင့် အခြားအွန်လိုင်းမီဒီယာများကို အသုံးပြု၍ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများကို လှုံ့ဆော်ကာ တရားဝင်စေရန် ပြုလုပ်ထားသည့် ကောလဟာလများကို ဖန်တီးကာ ဖြန့်ခဲ့ပါသည်။ တတိယအနေဖြင့် အစိုးရသည် အကြမ်းဖက်မှု ကျူးလွန်သူများ သို့မဟုတ် လှုံ့ဆော်သူများကို တာဝန်ယူခိုင်းခဲ့ပါသည်။

စတုတ္ထအနေဖြင့် အရေးကြီးဆုံးဖြစ်နိုင်သည့်အချက်မှာ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ်အကြမ်းဖက်မှုများပေါ်ပေါက်သော ယေဘုယျနိုင်ငံရေးအစီအစဉ်ဖြစ်ပါသည်။ ဦးသိန်းစိန်သမ္မတမဖြစ်မီ တပ်မတော်မှချုပ်ကိုင်သည့်အစိုးရသည် ရွေးကောက်ပွဲများကို အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှုသို့ ပြန်သွားမှုအဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင်စတင်ခဲ့သည့် အဆင့်ခုနစ်ဆင့်ပါ ဒီမိုကရေစီလမ်းပြမြေပုံ^၂ တွင် အရေးပါသောအချက်အဖြစ်သော်လည်းကောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ၎င်းလမ်းပြမြေပုံသည် အဓိကအားဖြင့် ယနေ့တိုင်ကျင့်သုံးနေသည့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို အဆုံးတွင်ပေါ်ပေါက်စေသည့် အမျိုးသားပဋိညာဉ်စာချုပ်အသစ်ရေးဆွဲမှုကို ဗဟိုပြုခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် တပ်မတော်အာဏာကိုပိုမိုအမြစ်တွယ်စေပြီး ကြေကွဲဖွယ် နာဂစ်မုန်တိုင်းနောက်ပိုင်း များမကြာမီတွင် တပ်မတော်မှ ပြည်သူ့ဆန္ဒခံယူပွဲကျင်းပခဲ့ပါသည်။ တပ်မတော်မှ ပြင်ပအားဖြင့် အာဏာလက်လွှတ်လိုက်သော်လည်း သမ္မတဦးသိန်းစိန် လက်အောက်အရပ်သားအစိုးရသစ်ယောင်ယောင် အစိုးရသည်^၃ ပြင်ပသဏ္ဍာန်ဆောင်ခဲ့ပြီး လက်တွေ့အားဖြင့် ဒီမိုကရေစီစံနှုန်းအနည်းငယ်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် ဆက်ဆံပုံ

အောက်ပါသက္ကရာဇ်စဉ်သည် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် လွတ်လပ်စွာကွယ်ခွင့် ချိုးဖောက်မှုများနှင့်အတူ အမည်ခံအရပ်သားအစိုးရ စတင်ချိန် ၂၀၁၁ ခုနှစ်မှစတင်ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ် NLD အစိုးရ ရက် ၁၀၀ ပြည့်နှစ်တွင်ဆုံးသော ထိုချိုးဖောက်မှုများနှင့်ဆက်စပ်နေသည့် နိုင်ငံရေးဖြစ်စဉ်များကို ဖော်ပြထားပါသည်။

၂၀၁၁

၂၀၁၁ ခုပြက္ခဒိန်နှစ်အတွက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံခြားရေးဌာနနှင့် USCIRF တို့နှစ်ခုစလုံး၏ အစီရင်ခံစာများတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများအကြား လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေးဆိုင်ရာ တင်းမာမှုများ၊ ဗလီဆောက်ရန် သို့မဟုတ် ပြုပြင်ရန် မူဆလင်များအနေဖြင့် ခွင့်ပြုချက်ရရန် အခက်အခဲများ၊ တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများအပေါ် တပ်မတော်မှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များရနိုင်သည့် စီးပွားရေး၊ ပညာရေးနှင့် လူမှုရေးအခွင့်အရေးများနှင့် နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့် ငြင်းဆိုမှုအပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် အစိုးရ၏ကန့်သတ်မှုများကို ဖော်ပြထားပါသည်။ တစ်နေရာတည်းတွင်စုရုံးခွင့်ရှိသည့် မူစလင်ဦးရေအပေါ် ရဲများမှကန့်သတ်လေ့ရှိပြီး အချို့နေရာများ၌ အဓိကအလုပ်ပိတ်ရက်များတွင် မူစလင်များကို ဝတ်ပြုရန်နှင့် ဘာသာရေးသင်တန်းတက်ရန်အတွက်သာ စုရုံးခွင့်ပြုပါသည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရဲနှင့်နယ်ခြားစောင့်တပ်များမှ ဗလီများကိုစစ်ဆေးမှုများ ဆက်လက်ပြုလုပ်နေပါသည်။ မကောင်းသတင်းကျော်စောသော မြန်မာနယ်ခြားစောင့်တပ် န-စ-ကသည် ဗလီဆောက်သူများ၊ ပြင်ဆင်သူများတွေ့ပါက ဖမ်းဆီးခဲ့ပါသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အခြေစိုက် သူပုန်အုပ်စုများဟုစွပ်စွဲထားသူများနှင့် ပေါင်းသင်းနေသည့်ဟု သံသယရှိပါကလည်း န-စ-ကမှ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များကိုဖမ်းဆီးခဲ့ကြောင်း ကြားသိရပါသည်။ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားသို့ ရောက်ရန်ကြိုးပမ်းရင်း ရိုဟင်ဂျာမူစလင် ဒါဇင်ပေါင်းများစွာသည် မြန်မာနိုင်ငံမှလှေဖြင့်ထွက်ပြေးခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံအတွင်း ကူးဝင်ရန်ကြိုးစားသည့်အခါ ၎င်းတို့တစ်ထောင်ကျော်အား ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အာဏာပိုင်များမှ ဖမ်းဆီးခဲ့ကြောင်း ကြားသိရပါသည်။

၂၀၁၂

တင်းမာမှုများအကြမ်းဖက်မှုအသွင်ဖြစ်သွားသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှာ အပြောင်းအလဲဖြစ်ပေါ်သောအချိန်ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇွန်လအစောပိုင်းတွင် မူစလင်အမျိုးသားသုံးဦးမှ ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးတစ်ဦးကို မုဒိမ်းကျင့်သတ်ဖြတ်ပြီးနောက်

^၂ အတိုချုပ်အားဖြင့် ၎င်းအဆင့်ခုနစ်ဆင့်မှာ - ၁) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲရန် အမျိုးသားညီလာခံသစ်တစ်ရပ် ပြန်လည်ကျင်းပရန်၊ ၂) စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းရှိသော ဒီမိုကရေစီစနစ်အစိုးရ အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ ၃) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသစ်ရေးဆွဲရန်၊ ၄) တစ်နိုင်ငံလုံး ဆန္ဒခံယူပွဲဖြင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ကျင့်သုံးရန်၊ ၅) လွတ်လပ်၍တရားမျှတသော လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲများကျင်းပရန်၊ ၆) လွှတ်တော်ကျင်းပရန်နှင့် ၇) ခေတ်မီ တိုးတက်သော ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတည်ထောင်ရန်တို့ဖြစ်ပါသည်။
^၃ အဓိကကျသောဝန်ကြီးဌာနများတွင် တပ်မတော်၏ဆက်လက်ရှိနေသောအခန်းကဏ္ဍ၊ လွှတ်တော်ထဲတွင်ပါဝင်နေသော တပ်မတော်၏အနေအထားနှင့် တပ်မတော်အရာရှိဟောင်းများစွာမှ အရပ်သားစီးပွားရေးအဝတ်လဲရုံဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့်အစိုးရမှာ အမည်ခံအရပ်သားအစိုးရသာဖြစ်ပါသည်။

ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် အကြမ်းဖက်မှုပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာများမှ မူစလင် ၁၀ ဦးကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက် အကြမ်းဖက်မှုမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအကြား ပြည်နယ်အတွင်း မြို့နယ်လေးခုသို့ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ပျံ့နှံ့သွားခဲ့ပါသည်။ (လူဦးရေအတိအကျအပေါ် အငြင်းပွားနေသော်လည်း) စုစုပေါင်း ဒါဇင်ပေါင်းများစွာသေဆုံးခဲ့ပြီး တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ရိုဟင်ဂျာနှင့် ရခိုင်အိုးအိမ်များ၊ ဗလီများနှင့် ဘုန်းကြီးကျောင်းများ အပါအဝင် အဆောက်အဦ ၂၀၀၀ ကျော် ပျက်စီးခဲ့ပါသည်။ ဒေသန္တရရေများက ကနဦးအကြမ်းဖက်မှုကို ရပ်တန့်ခြင်း မပြုခဲ့ပါ။ ရပ်တန့်မည့်အစား ၎င်းတို့သည် ရခိုင်အုပ်စုများ၏ ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ဆက်လက်တိုက်ခိုက်မှုများကို အားပေးခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာအရပ်များနှင့်စခန်းများသို့ နိုင်ငံတကာလူသားချင်းစာနာမှုအဖွဲ့များအား သွားခွင့်မပြုခဲ့ပါ။ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်မှ ညမထွက်ရအမိန့်ထုတ်ပြန်ခဲ့ပြီး တပ်မတော်အား ထိန်းချုပ်ခွင့်ပြုလိုက်ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဂိုဏ်းဂဏအကြမ်းဖက်မှုကြောင့် ညှိနှိုင်းထားသည့်တိုက်ခိုက်မှုဒါဇင်ပေါင်းများစွာ ပြန်လည်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ရိုက်နှက်မှုများ၊ သေဆုံးမှုများ၊ ရွာလုံးကျွတ်ဖျက်ဆီးမှုများနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ရိုဟင်ဂျာများ အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးမှုတို့ ထပ်မံဖြစ်ပွားခဲ့ရပါသည်။ ယခုတကြိမ်တွင်လည်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် အကြမ်းဖက်မှုများ ရပ်စဲစေခြင်းနှင့် ကာကွယ်တားဆီးခြင်းများ မပြုနိုင်ကြောင်း သက်သေများကပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေးနှင့် မူစလင်ဆန့်ကျင်ရေး ဆန္ဒပြသူများက ရခိုင်ပြည်နယ်အထဲနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အပြင်တို့တွင်လည်း ဆန္ဒပြခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇွန်လနှင့်အောက်တိုဘာလ အကြမ်းဖက်မှုနှစ်ရပ်ကြောင့် ယူကျုံးမရဖြစ်စေသော အကျိုးဆက်သုံးခု ရှိခဲ့ပါသည် - ၁) မည်သည့်အခါမျှ တာဝန်ယူခိုင်းစေမှုမခံရသော ရန်လိုသူများလက်တွင် များသောအားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင် ရာပေါင်း များစွာသေဆုံးခဲ့ပါသည်။ ၂) (နောင်တွင် အနည်းဆုံး တစ်သိန်းလေးသောင်းအဖြစ်တိုးမြှင့်သွားသော) အများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များဖြစ်သည့် ခန့်မှန်းခြေလူတစ်သိန်း ပြည်တွင်းအိုးအိမ်ဆုံးရှုံးခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ၃) ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များမှ များသောအားဖြင့် ရေကြောင်းခရီးဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ အစုလိုက်အပြုံလိုက်ထွက်ပြေးရန်ကြိုးပမ်းမှုများ သိသိသာသာ တိုးမြှင့်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ဘရင်အိုဘားမား မြန်မာနိုင်ငံသို့ အလည်အပတ် ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ ပြောကြားခဲ့သည့်မိန့်ခွန်းတွင် သမ္မတအိုဘားမားမှ ရခိုင်ပြည်နယ် အကြမ်းဖက်မှု အပေါ် စိုးရိမ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပြီး ရိုဟင်ဂျာဟူသည့် အခေါ်အဝေါ်သုံးခဲ့ပါသည်။⁴ သမ္မတအိုဘားမား အလည်လာပြီးနောက် မြန်မာနိုင်ငံ၏လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် သမ္မတဦးသိန်းစိန်မှ ကတိကဝတ် ၁၁ ချက်ပေးခဲ့ပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ် အိမ်ဖြူတော်သို့သွားရောက်စဉ်က ၎င်းကတိများကို ထပ်မံပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့ အလုပ်တာဝန်မှရပ်နားသည့်အချိန်အထိ ၎င်းကတိကဝတ်အများစုမှာ ဖြည့်ဆည်းခြင်း မရှိဟု လူ့အခွင့်အရေးထောက်ခံပြောဆိုသူအများစုက ယူဆကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် ၎င်းကိုယ်တိုင် နောက်ဆုံးနေ့အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည့် ၂၀၁၃ ခုနှစ်အကုန်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအားလုံးကို လွှတ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

၂၀၁၃

၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ မူစလင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ပစ်မှတ်ထားသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များထံမှသာ ဝယ်ယူရေး ကြိုးပမ်းမှုအပါအဝင် မူစလင်ဆန့်ကျင်ရေးစည်းရုံးမှုများကို ပံ့ပိုးပေးသည့် ငြိမ့် လှုပ်ရှားမှုကဲ့သို့ အစွန်းရောက် အမျိုးသားရေးအုပ်စုများ၏ လှုပ်ရှားမှုများ တိုးပွားခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ထင်မြင်ချက်ရှိနေသည့်အစွလမ် ဘာသာပြန်ပွားရေးအန္တရာယ်အပါအဝင် အန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်ပေးရေးဟူသည့် ငြိမ့် ၏ ရည်မှန်းချက်နှင့် သဘောတူသော ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာများနှင့်အရပ်သားများသည် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေးအပြောအဆိုများ ပြောဆို လာကြပြီး ရဲဖန်ရဲခါ အကြမ်းဖက်လာပါသည်။

⁴ ၎င်းအခေါ်အဝေါ်အပေါ် အငြင်းပွားနေမှုအကြောင်း ပိုမို၍အတွင်းကျသောဆွေးနွေးပြောဆိုမှုကို ဤစာတမ်းနောက်ပိုင်း "များမကြာမီက ဖြစ်ပေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ်လမ်းကြောင်းသစ်များ" တွင် ဖတ်ပါ။

ဥပမာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မတ်လတွင် မိတ္ထီလာရှိအကြမ်းဖက်မှုမှာ ရွှေဆိုင်တွင်စကားများရာမှနှင့် လက်စားချေသည့်အနေဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ရာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များမှ တန်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ၎င်းအရပ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားဒေသများတွင် အကြမ်းဖက်မှုတင်ခဲ့ကြောင်း ကြားသိရပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာအချို့အပါအဝင် လက်နက်ကိုင် လူအုပ်များသည် မိတ္ထီလာရှိ မူစလင်အိမ် ၁၅၀၀ ကျော်ကို သုံးရက်ကြာမီးရှို့ခဲ့ပြီး အစွလမ်ကျောင်းသုံးကျောင်းနှင့် ဗလီ တစ်ဒါဇင်ကျော်ကို ဖျက်ဆီးခဲ့ကာ လူထောင်ပေါင်းများစွာကို အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးစေပြီး လူအယောက် ၁၀၀ ကျော်ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့ ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် ရိုဟင်ဂျာမဟုတ်သူ မူစလင်များကိုလည်း စတင်ပစ်မှတ်ထားခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များသည် သံတွဲရှိ ကမန်းမူစလင်များကို တိုက်ခိုက်သဖြင့် အနည်းဆုံး လူခြောက်ဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး ခန့်မှန်းခြေ အိမ် ၁၀၀ ဖျက်စီးခဲ့ပါသည်။ အခြားအကြမ်းဖက်မှုများ ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီး၊ ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင်လည်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။

မိတ္ထီလာတွင်ဖြစ်ပေါ်သည့်အကြမ်းဖက်မှုနှင့်ဆက်စပ်ပြီး လူ ၂၅ ဦးနှင့် ဥက္ကံရှိအကြမ်းဖက်မှုအတွက် လူနှစ်ဦးအပါအဝင် (မူစလင်များရော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များပါ) အစိုးရမှ ကျူးလွန်သူအချို့ကို တာဝန်ခံစေပါသည်။ သို့ရာတွင် မူစလင် ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုတွင်ပါဝင်သည်ဟု သိရှိရသော ရဲနှင့်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များမှာ တာဝန်ယူခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထို့အပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက မူစလင်ဆိုင်များကို မွေနှောက်ဖျက်ဆီးနေစဉ် ရပ်ကြည့်နေပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက မူစလင်ယောက်ျားလေးတစ်ဦးနှောက်လိုက်ပြီး တိုက်ခိုက်ရိုက်နှက်ကာ အဆုံးတွင် ဓားရှည်ဖြင့်သတ်ဖြတ်စဉ် ကြားဖြတ် ဆောင်ရွက်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သော မိတ္ထီလာရှိ ရဲများကို သက်သေများမှ ဗီဒီယိုရိုက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၄

၂၀၁၄ ခုနှစ်ဇန်နဝါရီလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ မောင်တောမြို့နယ်၊ ဒုချီးယားတန်းရွာ၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သောအကြမ်းဖက်မှုတွင် လူအယောက် ၄၀ ကျော်သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ ရခိုင်တိုင်းရင်းသားရွာသားများသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်း နေထိုင်သူများဟု ယူဆသည့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်ရစ်ဦးကို သတ်ဖြတ်လိုက်ခြင်းဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုတင်သည်ဟု ကြားသိရပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာရွာသားများမှ ဒေသခံရဲအရာရှိတစ်ဦးကို သတ်လိုက်ခြင်းဖြင့် လက်တုံ့ပြန်ခဲ့ကြောင်း သတင်းပေးပို့ချက်များအရ သိရပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ မန္တလေးတွင် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအကြားဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အကြမ်းဖက်မှုကြောင့် မူစလင်တစ်ဦးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး အမျိုးသားနှစ်ဦးသေဆုံးခဲ့သည့်အပြင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုများ၊ ဗလီကျောင်းတစ်ကျောင်းနှင့် ကျောင်း အတွင်းရှိ ကိုရမ်ကျမ်းစာအများအပြား မီးရှို့ခြင်းအပါအဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုများပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။ မုဒိမ်းမှုတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ ကြောင်းစွပ်စွဲမှုဖြင့် ဘလော့ဂ်တစ်ခုတွင်ရေးသားထားချက်ကြောင့် ဤသို့ဖြစ်ပျက်ခဲ့ရပါသည်။ ဤရေးသားချက်မှာ လုပ်ကြံ ဖန်တီးထားကြောင်း နောင်တွင်တွေ့ရှိခဲ့သော်လည်း အွန်လိုင်းတွင်ယုံ့နဲ့သွားပြီး အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူ ဗုဒ္ဓသံဃာ အရှင်ဦးဝိရသူ၏ ဖေ့ဘွတ်စာမျက်နှာတွင် တင်ထားခဲ့ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အစိုးရမှချမှတ်လိုက်သော ညမထွက်ရ အမိန့်နှင့် ဘာသာအမျိုးမျိုးမှ ခေါင်းဆောင်များနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ခေါင်းဆောင်များပါဝင်သည့် အစိုးရအဖွဲ့အစည်း မဟုတ်သော မန္တလေးမြို့ ငြိမ်းချမ်းမှုထိန်းသိမ်းရေးကော်မတီနှင့် ဆူပူသောင်းကျန်းမှုများဖြစ်ပွားစဉ် ဝင်ရောက်ဖြန့်ဖြေသော အခြားသူများ၏ ကြိုးပမ်းချက်များ မရှိပါက ၎င်းအကြမ်းဖက်မှုမှာ ဒီထက်ပိုမိုဆိုးရွားနိုင်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် သမ္မတအိုဘားမားမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ နောက်ထပ်တစ်ကြိမ်အလည်အပတ်ရောက်ရှိလာပြီး မြန်မာနိုင်ငံမှ ဧည့်ခံခဲ့သော အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း (ASEAN) နှစ်ပတ်လည် ညီလာခံနှင့်တိုက်ဆိုင်ခဲ့ပါသည်။ သမ္မတ အိုဘားမား မရောက်မီ အိုဘားမားအစိုးရမှ လွှတ်တော်အမတ်ဦးအောင်သောင်းအား အထူးသတ်မှတ်ထားသည့် နိုင်ငံသား များ စာရင်းတွင် ထည့်သွင်းလိုက်ပါသည်။ အကြောင်းရင်းမှာ မူစလင်များအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုး ရေး တင်းမာမှုများ နှိုးဆွပေးမှုအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ အားနည်းစေရာတွင် ၎င်း၏အခန်းကဏ္ဍကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် သဘာဝအကြောင်းတရားများကြောင့် ဦးအောင်သောင်းကွယ်လွန်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရမှ ရခိုင်ပြည်နယ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ်တစ်ရပ် ချမှတ်ခဲ့ပြီး ၎င်းအစီအစဉ်တွင် အခြားအရာများအပြင် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားအက်ဥပဒေအရ မူစလင်များနိုင်ငံသားဖြစ်ရန် အကျိုးဝင်မှု ရှိမရှိသတ်မှတ်ရေးအတွက် အတည်ပြုသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်တောင်းဆိုထားပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များနှင့် အာဏာပိုင်များမှ ရိုဟင်ဂျာဟုစွဲထားသည့် အခြားမူစလင်များ နိုင်ငံသားလျှောက်ထားရာတွင် မိမိကိုယ်ကိုယ် ဘင်္ဂါလီများအဖြစ် သတ်မှတ်ရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းခဲ့ပါသည်။ ၎င်းအစီအစဉ်အရ မိမိကိုယ်ကိုယ်ဘင်္ဂါလီဟု ပြောင်းလဲသတ်မှတ်လိုစိတ်မရှိသူများ သို့မဟုတ် သတ်မှတ်ထားသည့်စာရွက်စာတမ်းများ မပေးနိုင်သူများကို ရပိုင်ခွင့်များ၊ သွားလာခွင့်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုနည်းပါးသော စခန်းများတွင်အချိန်အကန့်အသတ်မရှိထားရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ မြေပုံမြို့နယ်၌ အစီအစဉ်ကို အစမ်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လျှောက်လွှာတစ်ထောင်ကျော်ရရှိခဲ့ပြီး (အများစုမှာ ကမန်းမူစလင်များဟု သိရှိရသည့်) လျှောက်ထားသူအယောက် ၂၀၀ ကျော်မှာ နိုင်ငံသားအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အယောက် ၁၆၀ ကျော်မှာ ဘင်္ဂါလီအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီးနောက် နိုင်ငံသားပြုခွင့်အတွက် အကျိုးဝင်သည်ဟုလည်းကောင်း ယူဆခဲ့ကြပါသည်။ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာအချို့မှ ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများပြုလုပ်ပြီးနောက် ၎င်းအစမ်းပြုလုပ်သည့်အစီအစဉ်ကို ရပ်ဆိုင်းခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရမှ ၎င်းအစီအစဉ်ကို ပြန်လည်အသုံးပြုရန် အကြိမ်အတော်များများ ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၅

၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများနီးကပ်လာသည့်အခါ အစိုးရမှ အမျိုးဘာသာသာသနာဥပဒေများ ချမှတ်ခဲ့ပြီး^၅ ဥပဒေတစ်ရပ်စီသည် အထူးသဖြင့် မူစလင်များကဲ့သို့ ဗုဒ္ဓဘာသာမဟုတ်သူများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခဲ့ပြီး လွတ်လပ်စွာ ကိုးကွယ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ကာ အမျိုးသမီးများ၏ ရပိုင်ခွင့်များကို လျော့ပါးစေပါသည်။ ၎င်းဥပဒေများမှာ ဘာသာကူးပြောင်းမှု၊ အိမ်ထောင်ပြုမှု၊ မီးဖွားမှုတို့ကို ထိန်းချုပ်ထားပြီး မ-ဘ-သဟုလည်း အများသိကြသည့် အမျိုးဘာသာသာသနာစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့မှ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသည့် ဗုဒ္ဓဘာသာသံဃာများကွန်ရက်မှ ၎င်းတို့ကို မြှင့်တင်ခဲ့ပါသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များထံမှမဲဆွယ်ရန် တမင်ရည်ရွယ်၍ ဥပဒေတစ်ရပ်စီကို ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ပါသည်။

အစွန်းရောက် အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူများမှ ရွေးကောက်ပွဲကာလကိုအသုံးပြု၍ အခြားနည်းများဖြင့်လည်း ဘာသာရေးတင်းမာမှုများ ဖန်တီးခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်အချို့နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာခေါင်းဆောင်အချို့မှ မူစလင်များအပေါ် လက်သင့်ခံခြင်းမရှိသည်ကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့ပြီး ထောက်ခံမှုနှင့် မဲများရရှိရေးအတွက် ရွေးကောက်ပွဲဝင်သူများနှင့် နိုင်ငံရေးပါတီများအား မူစလင်ထောက်ခံသူများအဖြစ် သတ်မှတ်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ပါသည်။

အစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ၏နိုင်ငံရေးအရရပိုင်ခွင့်များကို ငြင်းဆိုထိုက်ကြောင်းအကြောင်းပြချက်လည်း ရွေးကောက်ပွဲမှ ရရှိခဲ့ပါသည်။ အရင်ဆုံးအနေဖြင့် အစိုးရသည် အဖြူရောင်ကတ်ပြားများဟုလည်း အများသိကြသည့် ယာယီမှတ်ပုံတင်ကိုင်ဆောင်ထားသူများ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ရုပ်သိမ်းခဲ့ပါသည်။ ခန့်မှန်းခြေ လူ့အရေအတွက်မှ ရှစ်သိန်းခန့်ရှိ အဖြူရောင်ကတ်ပြား ကိုင်ဆောင်ထားသူအများစုမှာ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အများစုမှာ ယခင် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် မဲပေးခွင့်ရခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လကုန်တွင် အဖြူရောင်ကတ်ပြားအားလုံး သက်တမ်းကုန်မည် ဖြစ်ကြောင်း သမ္မတဦးသိန်းစိန်မှ ကြေညာခဲ့ပြီး မေလကုန်နောက်ဆုံးထားပြီး အာဏာပိုင်များလက်သို့ အပ်နှင်းရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ပြုလိုက်ခြင်းဖြင့် အဖြူရောင်ကတ်ပြားကိုင်ဆောင်သူများ၏ မဲပေးပိုင်ခွင့်ကို ရုပ်သိမ်းလိုက်ရုံမက လူအများအပြား၏ တစ်ခုတည်းသော မှတ်ပုံတင်အထောက်အထားကို ပယ်လိုက်ရာလည်းရောက်ပါသည်။

ထို့အပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိအာဏာပိုင်များနှင့်ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်တို့မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအား ပါဝင်ခွင့်ငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ ထိုစဉ်က အတိုက်အခံပါတီ NLD မှ မူစလင် အမတ်လောင်းတစ်ဦးကိုမျှ ရွေးကောက်ပွဲပါဝင်ရန် ရွေးချယ်ခံခြင်း မရှိပါ။ ရိုဟင်ဂျာတစ်ဦးမျှမပါသော လက်တစ်ဆုပ်စာ အခြား မူစလင်

^၅ ဥပဒေလေးရပ်မှာ ဘာသာကူးပြောင်းရေးဥပဒေ၊ (ဘာသာခြားနှင့်အိမ်ထောင်ပြုသည့် ဥပဒေဟုလည်းသိကြသည့်) ဗုဒ္ဓဘာသာအမျိုးသမီးများ အထူးအိမ်ထောင်ပြုရေးဥပဒေ၊ တစ်လင်တစ်မယားဥပဒေနှင့် လူဦးရေထိန်းချုပ်ရေး ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဥပဒေတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

အမတ်လောင်းများ တစ်နိုင်ငံလုံးတွင် ရွေးကောက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြပါသည်။ တစ်ဦးမျှအရွေးမခံရသောကြောင့် အမျိုးသား လွှတ်တော်တွင် ပထမဆုံးအနေဖြင့် မူစလင်များအတွက် ကိုယ်စားပြုမှုမရှိပါ။

၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်ဒုက္ခသည်များ၏ ဘေးဒုက္ခအကြောင်း နိုင်ငံတကာမှ ဂရုပြုမိခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် ထိုင်းနိုင်ငံနှင့် မလေးရှားနိုင်ငံတို့၌ အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူသေမြုပ်နှံခြင်းများကို တွေ့ရှိပြီးနောက် ဒေသ တစ်ဝန်းလုံးတွင် လူကုန်သွယ်ခြင်းနှင့် လူခိုးသွင်းခြင်းလမ်းကြောင်းများအပေါ် နှိမ်နင်းမှုကြောင့် များသောအားဖြင့် မြန်မာ နိုင်ငံမှ ထွက်ပြေးကြသူ ရိုဟင်ဂျာမူစလင် အနည်းဆုံး ငါးထောင်တင်ဆောင်လာသော မရေမတွက်နိုင်သည့် လှေများ သောင်တင်နေခဲ့ပါသည်။ အဆိုးတွင် ထောင်ပေါင်းများစွာမှ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့တွင် ကမ်းဆိုက်ခဲ့သော်လည်း လူအများအပြားမှာ ခရီးတစ်လျှောက်သေဆုံးခဲ့ကြပြီး ကျန်အများအပြား မည်သည့်နေရာတွင်ရောက်ရှိနေကြောင်းကို မသိရပါ။ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ (UNHCR) ပြောဆိုချက်အရ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသား စုစုပေါင်း သုံးသောင်းတစ်ထောင်တို့သည် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပထမနှစ်ဝက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘင်္ဂလား ဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့မှ လှေဖြင့်ထွက်ပြေးခဲ့ကြပြီး ၎င်းမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၃၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလမှ ဇူလိုင်လအထိ

၂၀၁၆ ခုနှစ်ပထမပိုင်းတွင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရမှ NLD အစိုးရသစ်သို့ ကူးပြောင်းခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ အပေါ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုမှာ ယုတ်လျော့သွားခြင်းမရှိဘဲ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါသည်။ ဇန်နဝါရီလတွင် အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူ သံဃာတစ်ပါးနှင့်မ-ဘ-သ ပြယုဂ်ဖြစ်သူ အရှင်ဝီရသူသည် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇွန်လ အကြမ်းဖက်မှုစတင်စေခဲ့သော အမျိုးသမီးတစ်ဦးအပေါ် ဝမ်းနည်းဖွယ်ရာမုဒိမ်းမှုနှင့်လူသတ်မှုကို ပြန်လည်သရုပ်ဆောင် ထားသည့် ဗီဒီယိုကို ဖေ့စ်ဘုတ်တွင်တင်ခဲ့ပါသည်။ ဖေ့စ်ဘုတ်မှ ၎င်းဗီဒီယိုကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့တွင် ပိတ်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာဒုက္ခဘာသာဝင်များဟုဆိုလိုသော လူမျိုးနှင့်ဘာသာကို NLD အစိုးရသစ်မှ ဦးစားပေးရန် သတိ ပေးသည့်သဘောဖြင့် ဤဗီဒီယိုကို ရည်ရွယ်ခဲ့ကြောင်း ဦးဝီရသူမှပြောဆိုခဲ့သည်ဟု သိရှိခဲ့ရပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်အချို့သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အကြမ်းဖက်မှုနောက်ပိုင်း ၎င်းတို့ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်ခဲ့သည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြောင်း UNHCR မှ အစီရင်ခံခဲ့ ပါသည်။ တစ်သိန်းလေးသောင်းကျော်အနက် ခန့်မှန်းခြေနှစ်သောင်းခွဲခန့် ပြန်ရောက်လာပြီဟု ယူဆရပါသည်။ သို့ရာတွင် ဤသည်မှာ ကမ်းကုန်အောင်ဆိုးရွားသည့်စခန်းများတွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင် တစ်သိန်းနှစ်သောင်းမှ တစ်သိန်းနှစ်သောင်း ငါးထောင်ကြား ရှိနေသေးသည်ဟုဆိုလိုပြီး အားလုံးမှာ မိမိဆန္ဒအလျောက် ပြန်ရောက်လာခြင်းမဟုတ်ကြောင်း လူ့အခွင့် အရေးထောက်ခံပြောဆိုသူအချို့က အခိုင်အမာပြောဆိုကြပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အစောပိုင်းလများတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထွက်ခွာသူ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များနှင့် ခိုလှုံခွင့်ရှာသောအခြားသူများ လူဦးရေပိုနည်းကြောင်း UNHCR မှဆိုခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၁၇ ရက်တွင် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့် မြန်မာ နိုင်ငံရှိ ဘာသာရေးနှင့်တိုင်းရင်းသားအုပ်စုများအပေါ် အကြမ်းဖက်မှုကို ဖော်ပြရန် P.L. 114-113 အရ ပြဋ္ဌာန်းသော (ဆိုးရွားမှုများတားဆီးရေးအစီရင်ခံစာ) "Atrocities Prevention Report" ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များနှင့်ပတ်သက်၍ အနံ့အပြားတွေ့ရှိရသော အစိုးရပိုင်း၏ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် အကြမ်းဖက်မှုများဆက်လက် ပေါ်ပေါက်စေသည့် အစိုးရမဟုတ်သူများ၏အခန်းကဏ္ဍကို ၎င်းအစီရင်ခံစာမှ အလေးထားဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ရခိုင် ပြည်နယ်တွင် လူ့အခွင့်ရေးများစွာချိုးဖောက်မှုကို မြန်မာအစိုးရမှ မဖြစ်မနေကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်လိုကြောင်းကိုလည်း ၎င်းအစီရင်ခံစာမှ အလေးထားရေးသားခဲ့ပါသည်။ တစ်ရက်တည်းမှာပင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီမှ ဒုတိယအကြိမ် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် နိုင်ငံတကာမှ အခါအားလျော်စွာသုံးသပ်ချက် အစီရင်ခံစာကို လက်ခံခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များနှင့်ပတ်သက်သော အကြံပြုချက်တိုင်းကို ငြင်းပယ်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် မတ်လ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ထွက်ခွာသွားသူသမ္မတဦးသိန်းစိန်သည် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ပထမဆုံးအကြိမ် အကြမ်းဖက်မှုများပေါ်ပေါက်ခဲ့ချိန်မှစ၍ ထားရှိခဲ့သော အရေးအပေါ်အခြေအနေကို ရပ်စဲခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် နေရာအများအပြားရှိ ဒေသခံအာဏာပိုင်များက စခန်းများတွင် အတင်းအကျပ်နေခိုင်းခံရသည့် ပြည်တွင်း အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးသူများ၏ သွားလာလှုပ်ရှားမှုကို ဆက်လက်ကန့်သတ်ခဲ့ကြောင်း အစီရင်ခံစာများတွင် တွေ့ရပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၉ ရက်တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်၊ ပေါက်တောမြို့နယ်မှ ထွက်လာသောလှေတစ်စီးသည် မြို့တော်စစ်တွေ ပင်လယ်ကမ်းတွင် နစ်မြုပ်သွားခဲ့ပြီး ကလေးကိုးဦးအပါအဝင် လူနှစ်ဆယ်ကျော် သေဆုံးခဲ့ပါသည်။ လှေတွင်ပါလာသူ အများစုမှာ ပြည်နယ်အာဏာပိုင်များမှ သွားလာမှုကန့်သတ်ပိတ်ပင်ထားပြီး အခြေခံလိုအပ်ချက်များနည်းပါးသော ပြည်တွင်းအိုးအိမ်ပျောက်ဆုံးသူများအတွက်စခန်းမှ ဖြစ်ကြောင်းသိရပါသည်။ ဤမတော်တဆမှုကိုတုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အမေရိကန်သံရုံးမှ ကြေကွဲဖွယ်ရာ အသက်ဆုံးရှုံးမှုများအပေါ် စိုးရိမ်ဝမ်းနည်းကြောင်းနှင့် ဒေသန္တရ အစီရင်ခံစာများအရ ထိုစဉ်က ရိုဟင်ဂျာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှ ဟုယူဆမိသည့်အတိုင်း ဒုက္ခခံရသူများ၏ မိသားစုများအတွက် ဝမ်းနည်းကြောင်းသဝဏ်လွှာကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။

နောက်ပိုင်းအစီရင်ခံစာများတွင် လှေပေါ်ရှိသူများမှာ များသောအားဖြင့် မူစလင်တိုင်းရင်းသား ကမန်းများဖြစ်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ဆိုကြပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာတိုင်းရင်းသားများရော ကမန်းတိုင်းရင်းသားများပါ အဓိကအားဖြင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် နေထိုင် ကြပြီး ၎င်းတို့၏လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေးအနေအထားအပေါ်အခြေခံပြီး နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် အခြား ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုများ ကြုံတွေ့ကြရပါသည်။ ဧပြီလ ၁၉ ရက် အဖြစ်အပျက်တွင် ဒုက္ခခံရသူများမှာ မည်သူပင်ဖြစ်စေ မြန်မာနိုင်ငံမှလူအချို့မှာ အမေရိကန်သံရုံးမှ ရိုဟင်ဂျာဟူသောအခေါ်အဝေါ် သုံးခဲ့သည့်အတွက် စိတ်ဆိုးခဲ့ကြပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလ ၂၈ ရက်တွင် ဗုဒ္ဓသံဃာများနှင့် အစွန်းရောက်အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူအုပ်စု ၈-ဘ-သ ပံ့ပိုးသူတို့ အပါအဝင် အမျိုးသားရေးဆန်ကျင်ဆန္ဒပြသူ ရာပေါင်းများစွာတို့သည် ရန်ကုန်ရှိအမေရိကန်သံရုံးကို ရဲဖြင့် လျှို့ဝှက်စောင့်ကြည့်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၃ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသည် အမေရိကန်သံရုံးမှ ၎င်းအခေါ်အဝေါ်ကို ရှောင်ရှားရန်လိုလားကြောင်း လူသိရှင်ကြားပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်မေလတွင် နိုင်ငံတော်အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်မှဦးဆောင်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်၏ ဆင်းရဲမှုကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်တာဝန်ပေးထားသော ရခိုင်ပြည်နယ် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အကောင်အထည်ဖော်မှု ဗဟိုကော်မတီကို သမ္မတရုံးမှ ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ကော်မတီအဖွဲ့ဝင်များသည် များမကြာမီတွင် အခြေအနေများကို သုံးသပ်ရန် ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လ ၇ ရက်တွင် ပြည်နယ်အဆင့်အာဏာပိုင်များသည် ရခိုင်ပြည်နယ် ပုဏ္ဏားကျွန်း၊ ကျောက်ဖြူနှင့်မြေပုံ မြို့နယ်သုံးခုတွင် ပြုပြင်ထားသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်အတည်ပြုရေးအစီအစဉ်သစ်တစ်ရပ်ကို စတင်ခဲ့ပါသည်။ ဤနှစ် အစောပိုင်းတွင် ရခိုင်လွှတ်တော်အမတ် ဒေါ်ခင်စောဝေမှ ၎င်းနှင့်အခြားသူများမှ တရားမဝင်လာရောက်နေထိုင်သူများဟု ယူဆသည့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များကို စာရွက်စာတမ်းဖြင့်မှတ်တမ်းတင်ရေးအတွက် နိုင်ငံသားပြဿနာကို ကိုင်တွယ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့ မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်ခွာပါက ပြန်မလာနိုင်ရေးအတွက်ကန့်သတ်ရန် ဥပဒေပြုအဖွဲ့ကို တိုက်တွန်းခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ရိုဟင်ဂျာနှင့် ကမန်းမူစလင်အများအပြားကို ဘင်္ဂါလီများအဖြစ် မိမိကိုယ်ကိုယ်ပြောရန် အတင်းအကျပ်စေခိုင်းသည့် နိုင်ငံသားစိစစ်အတည်ပြုရေးလုပ်ငန်းစဉ်နှင့်မတူဘဲ ယခုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် တိုင်းရင်းသားနှင့် ဘာသာရေးဖော်ပြချက်များကို ထုတ်ပယ်ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ပုဏ္ဏားကျွန်းရှိ မူစလင်များသည် ၎င်းတို့အား ရိုဟင်ဂျာမူစလင်အဖြစ် အသိအမှတ် ပြုခွင့် မပေးပါက ပါဝင်မည်မဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆိုခဲ့ပါသည်။ စိစစ်အတည်ပြုရေးအစီအစဉ်တွင် စာရင်းပေးသူများကို အမျိုးသားစိစစ်ရေးလက်မှတ်များ သို့မဟုတ် NVC ဟုသိကြသည့် အပြာရောင်မှတ်ပုံတင်ကတ်ပြားများ ထုတ်ပေးပြီးနောက် နိုင်ငံသားဖြစ်ရန် အကျိုးဝင်မဝင်ကို မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်နှင့် ဗဟိုအစိုးရအဆင့်တို့တွင် စိစစ်ပါသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်ဇွန်လတွင် ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ယန်ဟီးလီအလည်အပတ်လာစဉ် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအား ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူစလင်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းဟု ရည်ညွှန်းရန် မြန်မာနိုင်ငံပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ နိုင်ငံတော်မီဒီယာကို ညွှန်ကြားခဲ့ပါသည်။

များမကြာမီကဖြစ်ပေါ်မှုများနှင့် အနာဂတ်လမ်းကြောင်းသစ်များ

ဤစာတမ်းမှဆွေးနွေးထားသည့်ကာလနောက်ပိုင်းတွင် ဖော်ပြထိုက်သည့် အဓိကအဖြစ်အပျက်အချို့ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါသည်။ ပထမအနေဖြင့် မ-ဘ-သအဖွဲ့အမှန်တကယ်လိုအပ်ခြင်းရှိမရှိအပေါ် ရန်ကုန်တိုင်းဒေသကြီးဝန်ကြီးချုပ် ဦးဖြိုးမင်းသိန်းမှ မေးခွန်းထုတ်ပြီးနောက် ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် (သံဃာများဦးဆောင်သည့် တရားဝင်အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပြီး မ-ဟ-နဟုလည်း သိကြသည်) နိုင်ငံတော်သံဃာ့မဟာနာယကကော်မတီမှ မ-ဘ-သကို မည်သည့်အခါကမျှ ထောက်ခံခဲ့ခြင်းမရှိကြောင်းနှင့် ၎င်းအဖွဲ့အစည်းသည် မြန်မာနိုင်ငံဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုသည့် သံဃာအသင်းဖြစ်ကြောင်း ၎င်း၏ အနေအထားကို လူသိရှင်ကြားကြေညာလိုက်ပါသည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လတွင် အစိုးရအာဏာပိုင်များသည် USCIRF ဝန်ထမ်းများနှင့်တွေ့သည့်အခါတွင်လည်း ဤအနေအထားအတိုင်း ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ကုလသမဂ္ဂ အထူး ကိုယ်စားလှယ် ယန်ဟီးလီမှ မြန်မာနိုင်ငံ၏အမျိုးဘာသာသာသနာ ဥပဒေလေးရပ်အပေါ် ဝေဖန်ပြီးနောက် ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင် ၎င်းအပေါ်ပစ်မှတ်ထားစော်ကားခဲ့သည့် ဦးပီရသူကို သက်တော်စောင့်ဟုခေါ်သည့် စေတနာအဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်မှ အသရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲခဲ့ပါသည်။

ဒုတိယအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် လူအင်အားဝန်ကြီးဌာနမှ များစွာ ကြန့်ကြာနေသည့် ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုင်ငံတော်လူဦးရေစာရင်းမှ ဘာသာရေးကိန်းဂဏန်းများထုတ်ပြန်ခဲ့ပါသည်။ ခန့်မှန်းချက် များစွာရှိခဲ့သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိမူစလင်များဟုယူဆရပြီး ထည့်တွက်ထားခြင်းမရှိသည့် ခန့်မှန်းခြေလူဦးရေ ၁.၀၉ သန်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားလျှင်ပင် နိုင်ငံရှိမူစလင်ဦးရေမှာ သိသိသာသာတိုးပွားလာခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များ၏ ရပိုင်ခွင့်များငြင်းပယ်လိုသော ဗုဒ္ဓဘာသာအသိုင်းအဝိုင်းရှိလူအချို့သည် နိုင်ငံ၏မူစလင်များအပေါ် ရက်စက်သည့် အပြော အဆိုနှင့်လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် အကြောင်းရင်းမှာ နိုင်ငံ၏မူစလင်ဦးရေတိုးပွားလာခြင်းကြောင့်ဟု ထောက်ပြခဲ့ပါသည်။ သို့ရာတွင် အစိုးရကိုယ်တိုင်၏လူဦးရေကိန်းဂဏန်းများက ဤပြောဆိုချက်များကို အယုံအကြည်မဲ့စေပါသည်။

တတိယအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၃ ရက်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် နိုင်ငံတော်အကြံပေး ပုဂ္ဂိုလ်၏ရုံးမှ ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေအတွင်းရေးမှူးဟောင်း ကိုဖီအာနန်ဦးဆောင်သည့် အဖွဲ့ဝင်ကိုးဦးပါ ရခိုင်ပြည်နယ် အကြံပေးကော်မရှင်တစ်ရပ် ဖွဲ့စည်းမည်ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့ပါသည်။ စက်တင်ဘာလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ်သို့ ပဏာမ သွားရောက်ခဲ့သော ၎င်းအကြံပေးကော်မရှင်တွင် ပြည်နယ်အတွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် လူသားချင်းစာနာမှု လိုအပ်ချက်များ သုံးသပ်ပြီး အစိုးရအားအကြံပြုရန်တာဝန်ရှိပါသည်။ ရခိုင်အမျိုးသားပါတီနှင့် အရပ်ဖက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းဝင်များ အပါအဝင် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိလူအချို့မှ ၎င်းအကြံပေးကော်မတီအပေါ် များစွာမကျေနပ်ကြောင်း၊ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ ကိုဖီအာနန်အပါအဝင် နိုင်ငံခြားသားသုံးဦးပါဝင်နေသောကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ဝေဖန်သူများ အား တုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် ကော်မရှင်၏လုပ်ပိုင်ခွင့်တွင် လူ့အခွင့်အရေးစုံစမ်းမှု သို့မဟုတ် အစီရင်ခံမှု မပါဝင်ကြောင်း ကိုဖီအာနန်မှ လူသိရှင်ကြားရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များကို ကော်မရှင် (နှင့် ပြည်ထောင်စုငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံ - ၂၁ ရာစု ပင်လုံညီလာခံ) တွင် မပါဝင်စေခြင်းနှင့် အကြံပေးကော်မရှင်၏သုံးသပ်ချက်တွင် လူ့အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်း ထားခြင်းမရှိသောကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း၏ပြဿနာများနှင့် အတိဒုက္ခတို့ကို အလုံအလောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ဖြစ်နိုင်မည်မဟုတ်ဟု ထင်ရပါသည်။

နောက်ဆုံးအနေဖြင့် ၂၀၁၆ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၉ ရက်နေ့တွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များဟု ယူဆရသည့် ကိုယ်ထိ လက်ရောက်ရန်ပြုသူ အုပ်စုကြီးသည် ရခိုင်ပြည်နယ် မောင်တောမြို့နယ်တွင် နယ်ခြားစောင့်ရဲနှင့် အခြားသော ဥပဒေ ကြီးကြပ်ရေးနေရာများကို ပစ်မှတ်ထားကာ တိုက်ခိုက်ခဲ့ပါသည်။ ရဲအရာရှိများအပါအဝင် ဒါဇင်ပေါင်းများစွာသော လူများသည် ၎င်းတိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေဆဲအကြမ်းဖက်မှုတွင် သတ်ဖြတ်ခံရပြီး နောက်ထပ် ထောင်ပေါင်းများစွာမှာ အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးခဲ့ရပါသည်။ အကြောင်းမဲ့ဖမ်းဆီးခြင်းများ၊ ဥပဒေပြင်ပမှ သတ်ဖြတ်မှုများ၊ မီးရှို့မှုနှင့် မုဒိမ်းမှုတို့ကူးလွန်ကြောင်း စွပ်စွဲချက်များအပါအဝင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအပေါ် တန်ပြန်တိုက်ခိုက်မှုများကို မီဒီယာ သတင်းများမှ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသတင်းများအပေါ် မြန်မာအစိုးရမှ သံသယရှိကြောင်းပြောခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံဘာလ အစောပိုင်းတွင် အမေရိကန်သံအမတ် စကော့မာရယ်အပါအဝင် နိုင်ငံတကာကိုယ်စားလှယ်များသည်

သက်ရောက်မှုရှိသော နေရာအားလုံးသို့ မရောက်ခဲ့သော်လည်း ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းသို့ သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ဤစာတမ်းရေးသားချိန်တွင် တိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် အစိုးရမှစစ်မီးများ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များဟုဆိုသူများမှ တာဝန်ရှိကြောင်းတွေ့ရှိရပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရတို့သည် မကျေမချမ်းမှုပေါ်ပေါက်စေခဲ့နိုင်သော-ယခုကိစ္စတွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်အချို့အကြား အစွန်းရောက်မှု ပေါ်ပေါက်စေခဲ့နိုင်သော-၎င်းတို့၏ဖိနှိပ်မှုမူဝါဒကို အသေးစိတ်သုံးသပ်ရပါမည်။ ဤနောက်ပိုင်းတွင် အရပ်သားများဖြစ်စေ၊ တပ်မတော်နှင့် ဥပဒေကြီးကြပ်ရေးမှဖြစ်စေ အကြမ်းဖက်မှုကျူးလွန်ပါက တာဝန်ယူစေရပါမည်။ ယခုအချိန်အထိ အစိုးရ၏တုံ့ပြန်မှုများမှာ ကန့်သတ်မှုများကို ပိုမိုတင်းကျပ်စေပြီး အထူးသဖြင့် လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များ ရယူမှုကဲ့သို့ ရပိုင်ခွင့်များကို ပိုမိုငြင်းဆိုထားပါသည်။ ဤစာတမ်းရေးသားချိန်တွင် လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များ ပြန်လည်စတင်ခါစ ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုအစိုးရ သို့မဟုတ် ရခိုင်ပြည်နယ်အစိုးရမှ ရှောင်ရှားမရသောအတားအဆီးတစ်ခုမှာ ရိုဟင်ဂျာ သို့မဟုတ် ဘင်္ဂါလီဟူသည့် အခေါ်အဝေါ်များနှင့်ပတ်သက်သည့် အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စဖြစ်ပါသည်။ ယခုအချိန်အထိ ရိုဟင်ဂျာ မူစလင်များနှင့်ပတ်သက်၍အလေးထားမှုမှာ များသောအားဖြင့် ဤဝေါဟာရနှင့်သက်ဆိုင်ပြီး တင်းမာမှုများနိုးဆွပြီး ဤအကျပ်အတည်း၏အခြေခံအကြောင်းရင်းများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းမပြုလိုသူများ၏ တမင်ကြံစည်မှုဖြစ်နိုင်ပါသည်။

အခေါ်အဝေါ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ဤအငြင်းပွားမှုမှာ လက်သင့်ခံမှုနှင့် လက်သင့်မခံမှုအကြား ပိုမိုကွဲပြားလာကြောင်း လက္ခဏာဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ ရိုဟင်ဂျာဟူသည့်အခေါ်အဝေါ်ကို အသုံးပြုခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ အတွင်းတွင် လွန်စွာအငြင်းပွားဖွယ်ဖြစ်ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အစိုးရ မီဒီယာအား ၎င်းအုပ်စုကို ရိုဟင်ဂျာဟုခေါ်မည့်အစား ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ မူစလင်လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းဟုခေါ်ရန် ညွှန်ကြား ခဲ့ပါသည်။ ယခင်အစိုးရသည် ၎င်းလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းအား လွတ်လပ်ရေးနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရွှေ့ပြောင်းလာသော နိုင်ငံခြားသားများနှင့် တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများဟု ဆိုလိုသည့်သဘောဖြင့် ဘင်္ဂါလီများဟု ရည်ညွှန်းခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိအစိုးရသည် ရိုဟင်ဂျာနှင့်ဘင်္ဂါလီဟူသောအခေါ်အဝေါ်များကို ရှောင်ရှားပါသည်။ ဤအနေအထားများသည် ရိုဟင်ဂျာနှင့် အခြားမူစလင်များအပေါ်ပစ်မှတ်ထားကာ ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် အကြမ်းဖက်သည့် သို့မဟုတ် အခြားပြစ်မှုများ ကျူးလွန်သည့် လက်ရှိမူဝါဒများနှင့်ကျင့်သုံးမှုများ သို့မဟုတ် အစိုးရမဟုတ်သူများမှ ၎င်းကျူးလွန်မှုများကို ပြုလုပ်နေသည်ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်မှုများတို့ကို ထင်ဟပ်နေပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာနှင့်ဘင်္ဂါလီဟူသော အခေါ်အဝေါ်များကို အသုံးပြုခြင်း၊ ၎င်းအခေါ်အဝေါ်တစ်ခုစီနှင့် ဆက်စပ်နေသော နောက်ခံ သမိုင်း၏အရေးပါပုံနှင့်ဆက်စပ်နေသော ပြင်းပြသည့်စိတ်သဘောထားများကို USCIRF မှ အသိအမှတ်ပြုပါသည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်အစစ်အမှန်နေထိုင်ပြီး နိုင်ငံသားရပိုင်ခွင့်ရှိသူများဟုမယူဆသူများက ၎င်းတို့ကို ဘင်္ဂါလီများဟု ရည်ညွှန်းကြပြီး ဘင်္ဂါလီဟူသောအခေါ်အဝေါ်မှာ သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ပေးကာ နှိမ်ပြောသည့် အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်ပါသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ရိုဟင်ဂျာဟူသောအခေါ်အဝေါ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသားအုပ်စုများထဲတွင် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခြင်းမရှိသည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတစ်ရပ်အပေါ် တိုင်းရင်းသားအဖြစ်ယူဆစေသည်ဟု ယုံကြည်သူများမှ စိုးရိမ်ပူပန်ကြပါသည်။ သို့သော် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များတစ်ဦးချင်းအနေဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အုပ်စုလိုက်ဖြစ်စေ ၎င်းတို့သဘောအတိုင်း မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်း ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု USCIRF အပါအဝင် အများအပြားမှ အခိုင်အမာယူဆကြပါသည်။

သို့ရာတွင် ရိုဟင်ဂျာဟူသောအခေါ်အဝေါ်ကိုအသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဤလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းမှရင်ဆိုင်နေရသည့် လူသားချင်း စာနာမှုအကျပ်အတည်း၏ အရင်းခံအခက်အခဲများထံမှ အာရုံလွှဲပြောင်းသွားချင်း မဖြစ်စေသင့်ပါ။ မိမိမည်သူမည်ဝါ ဖြစ်သည်ဆိုသည့်အချက်နှင့် လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုနှင့် မိမိမည်သူမည်ဝါ ဖြစ်ကြောင်းအချက်တို့အကြား ဆက်စပ်မှုအပေါ် သက်ရောက်သည့်အချက်များသည် ရှုပ်ထွေးကာပြောင်းလဲနေပါသည်။ အုပ်စုတစ်စု မည်သူမည်ဝါ ဖြစ်သည်ဟူသောအချက်ကို ဆန့်ကျင်သူများ သို့မဟုတ် စိန်ခေါ်သူများသည် ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ခြင်း သို့မဟုတ် စိန်ခေါ်ခြင်းဖြင့် တစ်စုံတစ်ဦးသည် မိမိမည်သူဖြစ်သည်ဟူသောအချက်နှင့်ဆက်စပ်နိုင်စွမ်းကို လျော့နည်းစေခြင်း သို့မဟုတ်

ရပ်စဲစေခြင်း မပြုနိုင်ပါ။ ဝေါဟာရစာရင်းမှ အခေါ်အဝေါ်အချို့ကို ဖယ်ရှားခြင်းသည် တင်းမာမှုများဖြစ်ပေါ်အောင် လှုံ့ဆော်ခြင်းကို ပရိယာယ်ကြွယ်စွာဖြင့် သတိထားကာရှောင်ရှားသည့် နည်းဖြစ်ပုံရသော်လည်း ဤသည်မှာ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း ပုဒ်မ ၁၉ ၏စိတ်ဓာတ်ကိုချိုးဖောက်သော အတင်းအကျပ်စိစစ်မှုအသွင်တစ်မျိုးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာနှင့် ဘင်္ဂါလီတို့ကဲ့သို့ စိတ်ဝမ်းကွဲစေသည့်အခေါ်အဝေါ်များကို သုံးခြင်းမသုံးခြင်းမှာ တစ်ကဏ္ဍ။ နိုင်ငံရေးအကျိုး အမြတ်အတွက် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် လူပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ၏ အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့် များနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို ငြင်းပယ်ခြင်းတို့မှာ လူမဆန်သည့်အပြင် အကျင့်သိက္ခာကင်းမဲ့ပါသည်။ ဥပမာ ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝိုင်းကို အမြဲနိုင်ငံမဲ့ဖြစ်နေစေခြင်းနှင့် ၎င်းတို့အပေါ်တိုက်ခိုက်လုယူနေခြင်းမှာ ရက်စက်ရုံမက နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးအဆင့်အတန်းများ ချိုးဖောက်နေခြင်းမှာလည်း ထင်ရှားပါသည်။ မည်သည့်အခေါ်အဝေါ် သုံးသည်ဖြစ်စေ ၎င်းပြည်နယ်တွင်နေထိုင်သူအားလုံး အနံ့အပြားကြုံတွေ့နေရသည့် ကြေကွဲဖွယ်ဆင်းရဲမှုကို အဆုံးသတ်ရန်သာမက အချို့ သူများက လူမျိုးစုလိုက်သတ်ဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့အခြေအနေ၊ လူမျိုးသန့်စင်ရေး သို့မဟုတ် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ လူမျိုးတုံးရေး ဟုခေါ်ဆိုနေသည်တို့ကိုပါ အဆုံးသတ်ရန်ပါ မြန်မာအစိုးရသည် ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိသူအားလုံးအတွက် ဆိုးရွားလှသည့် အခြေအနေများကို ဘက်မလိုက်ဘဲ အလျင်အမြန်ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရပါမည်။ လွန်ခဲ့သည့်ငါးနှစ်ခွဲကာလအတွင်း ဆက်တိုက်အစိုးရနှစ်ရပ်မှ ရိုဟင်ဂျာများအတွက် ဆိုးရွားနေသောအခြေအနေများကို လူ့ဂုဏ်သိက္ခာကင်းမဲ့သည်အထိ ယိုယွင်းစေခဲ့ပါသည်။ အခေါ်အဝေါ်များကြောင့် ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်စရာများ ဆက်လက် ကြန့်ကြာနေခြင်း မဖြစ်စေရပါ။

နိဂုံးနှင့် အကြံပြုချက်များ

အစိုးရသစ်ရှိပြီဖြစ်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ဒီမိုကရေစီအသွင်ဆက်လက်ကူးပြောင်းနေခြင်းသည် ယခင်အစိုးရ၏ လွတ်လပ်စွာကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် လက်သင့်ခံခြင်းအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးများအပေါ် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပျက်ကွက်မှုတို့ကြောင့် အန္တရာယ်ရှိနေပါသည်။ လျော့ပါးသွားခြင်းမရှိသော တိုင်းရင်းသားပဋိပက္ခများနှင့် ဘာသာရေးလူနည်းစုများ၊ တိုင်းရင်းသား လူနည်းစုများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများလည်း နိုင်ငံတွင် အနံ့အပြားပေါ်ပေါက်နေဆဲဖြစ်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များသည် ဤညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၏ဗဟိုချက်မတွင်ရှိနေပါသည် - အစိုးရမှညွှန်ကြားသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် မှုများနှင့်/သို့မဟုတ် အဓိကရုဏ်းများ၊ ရိုဟင်ဂျာနှင့်အခြားမူစလင်များအပေါ် လူ့အုပ်ဖြင့်အကြမ်းဖက်မှုအပေါ် အစိုးရမှ လျစ်လျူရှုထားခြင်းများတို့ကြောင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစ၍ရာပေါင်းများစွာသောသူများ သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း၊ ထောင်ပေါင်းများစွာ အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် ဘာသာရေးတည်နေရာများအပါအဝင် ရာပေါင်းများစွာသောဘာသာရေးပိုင်ဆိုင်မှုများ ပျက်စီးခဲ့ရပါသည်။

ကွဲပြားသည့်အုပ်ချုပ်သူပုဂ္ဂိုလ်များအကြားပြောင်းလဲရာတွင်ရော ဒီမိုကရေစီအသွင်ပိုရှိသောအစိုးရသို့ ကူးပြောင်းရာတွင်ပါ မြန်မာနိုင်ငံအသွင်ကူးပြောင်းရေးတွင် အရေးတကြီးဂရုပြုရန်လိုအပ်သည့် ဦးစားပေးအရာများစွာ ရှိနေပါသည်။ မည်သည့် လူမှု အဖွဲ့အစည်းတွင်မဆို စိတ်ဝင်စားမှုများယှဉ်ပြိုင်နေပါက တင်းမာမှုများပေါ်ပေါက်နိုင်ပါသည်။ သဘောကွဲလွဲမှုအချို့ကြောင့် ဥပဒေချမှတ်မှုနှင့် မူဝါဒလုပ်ငန်းစဉ်တို့ ကြန့်ကြာနိုင်သော်လည်း ကျန်အချို့ကြောင့် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်သွားနိုင်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်များ သို့မဟုတ် အုပ်စုများမှ သဘောတရားတစ်ရပ်နှင့်/သို့မဟုတ် ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုတစ်ရပ်ကို အခြားအရာများထက် အဓမ္မမြှင့်တင်သည့်အခါတွင် ဖြစ်ပါသည်။ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်သည့်အခါ နိုင်ငံရေးအင်အားစု သို့မဟုတ် လူမှုရေးအင်အားစုများသည် နိုင်ငံရေးရည်မှန်းချက်ပြည့်ဝရန် သို့မဟုတ် အာဏာပိုင်ရရှိရန် ဂိုဏ်းဂဏ ကွဲပြားမှုသို့ ချဉ်းကပ်လေ့ရှိပါသည်။ ဤသို့သောနိုင်ငံရေးမျှော်မှန်းချက်များမှ အစွန်းရောက်သမားများနှင့် အမျိုးသားရေး စိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူအုပ်စုများ အခြားဘာသာရေးအသိုင်းအဝိုင်းများကို ပစ်မှတ်ထားပြီး လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ကို ကြီးလေးစွာချိုးဖောက်မှုများအပါအဝင် လူမှုအဖွဲ့အစည်းတွင် လက်သင့်မခံမှု ပိုမို ကြီးမားစေရန် တွန်းအားပေးပြီး ပေါ်ပေါက်စေသည်ကို USCIRF မှ မြင်ခဲ့ဖူးပါသည်။ အစွန်းရောက်သမားများနှင့် အမျိုးသား ရေးစိတ်ဓာတ်ပြင်းပြသူများသည် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများအပေါ် ထားရှိသည့် အခြေခံ မလိုမုန်းထားမှု

များ သို့မဟုတ် ကွဲပြားမှုများကို မီးထိုးပေးခြင်းဖြင့် ဤသို့ဖြစ်အောင်လုပ်ကြပါသည်။ အဆုံးတွင် ၎င်းနိုင်ငံရေးနှင့် လူမှုရေး ဆိုင်ရာတန်းအားများကြောင့် ညဉ့်ပန်းနှိပ်စက်ခံရသူများကို အစုလိုက်အပြုံလိုက် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်စေနိုင်ပါသည်။

အတိုချုပ်အားဖြင့် ရိုဟင်ဂျာဘေးဒုက္ခမှာ မြန်မာနိုင်ငံရှိရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ ၎င်းတို့၏လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့် အပါအဝင် ရပိုင်ခွင့်များငြင်းပယ်ခံရခြင်းကြောင့်သာ ရှိနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ မဟာဗျူဟာကျ၍ အန္တရာယ်ပြုလိုသော နိုင်ငံရေး လုပ်ငန်းရပ်လည်းပါဝင်နေပြီး ဤသည်မှာ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲများပြီးဆုံးသွားသည်နှင့် ပျောက်ကွယ်သွားမည် မဟုတ်ပါ။ NLD အစိုးရသည် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားပြီးကာကွယ်သည့် စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီ အစိုးရဖြစ်ရန် မျှော်မှန်းထားပါက ရဲတင်းပြတ်သားသောခြေလှမ်းများချက်ချင်းလှမ်းကာ ရိုဟင်ဂျာများ၏ လက်ရှိ လမ်းကြောင်းကို ပြောင်းလဲရမည်ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းခြေလှမ်းများတွင် အများပြည်သူရပိုင်ခွင့်များနှင့် နိုင်ငံရေးရပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာပဋိညာဉ်ကို အတည်ပြု လက်မှတ် ထိုးခြင်း၊ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များနှင့်အခြားသူများ အိုးအိမ်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှုကန့်သတ်ခံရခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြေခံ ဝန်ဆောင်မှုများ ငြင်းပယ်ခံရခြင်းတို့ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လူသားချင်းစာနာမှု အထောက်အပံ့များ ရယူနိုင်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်စေခြင်း၊ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်ကို အလည်ဖိတ်ခေါ်ကာ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံးကို နိုင်ငံတွင်ရုံးဖွင့်၍ ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိလူအားလုံးအပေါ် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအား သုံးသပ်ခွင့်ပြုခြင်း၊ ယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖော်ထုတ်ခြင်းအား ရာဇဝတ်မှု အသွင်ဖန်တီးခြင်းကိုရပ်စဲခြင်းနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသည့်မူဝါဒများ၊ ကျင့်သုံးမှုများနှင့် အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအား ပယ်ထားသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသားဥပဒေကဲ့သို့ ဥပဒေများဖယ်ရှားခြင်းတို့ ပါဝင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ၂၁ ရာစု ပင်လုံ အမျိုးသားရင်ကြားစေရေးဆွေးနွေးပွဲကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များအား တရားဝင်ပါဝင်စေမည့် နည်းလမ်းများကို အစိုးရမှ စဉ်းစားသင့်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရဖက်မှလည်း ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ၏ လူ့အခွင့်အရေးများအကြောင်းစိုးရိမ်မှုများကို မြန်မာ အစိုးရအား ဆက်လက်ပြောဆိုသင့်ပါသည်။ ၎င်းကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ချက်များတွင် အထူးသဖြင့် အခြေခံလူတန်းစား အဆင့်၌ ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များလည်းပါဝင်သည့် ဘာသာအချင်းချင်းကြားပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ရခိုင် ပြည်နယ်တွင် လူသားချင်းစာနာမှုအထောက်အပံ့များရယူနိုင်မှု ပိုမိုကောင်းမွန်ရေးအတွက် ထောက်ခံပြောဆိုခြင်း၊ စီးပွားရေးနှင့် မီဒီယာအသိုင်းအဝိုင်းကဲ့သို့ သာမန်အားဖြင့်ပါဝင်လေ့မရှိသူများအကြား လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှု အတွက်ထောက်ခံပြောဆိုရန် အားပေးတိုက်တွန်းခြင်း၊ ဘုရားကိုပြစ်မှားပြောဆိုခြင်း၊ ဘာသာရေးသိက္ခာကျစေခြင်း၊ မထိလေးစားပြုခြင်း သို့မဟုတ် ဖော်ကားခြင်းဟု ယူဆသည့်ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှုများအတွက် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းကို ရပ်စဲရန် မြန်မာအစိုးရအားတိုက်တွန်းခြင်းနှင့် ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များ ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက် မိမိကိုယ်ကိုယ်မည်သူမည်ဝါအဖြစ် သတ်မှတ်ရာတွင် လူသိရှင်ကြားရော နှစ်ကိုယ်ကြားပါ ရိုဟင်ဂျာဟူသည့်အခေါ်အဝေါ် သုံးခြင်းခြင်းတို့ ပါဝင်ရပါမည်။ ထို့အပြင် ပိတ်ဆို့မှုများပြုလုပ်မည့်အစား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအစိုးရသည် လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်မှုဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအက်ဥပဒေပုဒ်မ ၆၀၄(က) ကိုအသုံးပြု၍ လွတ်လပ်စွာယုံကြည်ကိုးကွယ်ခွင့်အပေါ် ပြင်းထန်စွာချိုးဖောက်မှု ကျူးလွန်သူ သို့မဟုတ် တိုက်ရိုက်ချိုးဖောက်ကြောင်းသိရှိရသူများအား အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသို့ ဝင်ခွင့်ပေးရန် ငြင်းဆိုခြင်းပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာမူစလင်များသည် ၎င်းတို့၏အတိတ်ကိုအသိအမှတ်ပြုရန်၊ ပစ္စုပ္ပန်တွင်ကြွယ်ဝချမ်းသာရန်၊ အနာဂတ်အတွက် အစီအစဉ်များပြုလုပ်ရန် အစွမ်းနည်းနေပြီး ခက်ခဲသောနေ့စဉ်ဘဝနှင့် ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ ၎င်းတို့အတွက် အချိန်ဆိုင်းငံ့ နေပြီး များသောအားဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်သားသမီးများအတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သောဘဝဖန်တီးနိုင်စွမ်းမရှိပါ။ မရပ်မနား ကြီးထွားနေသောဤဘေးဒုက္ခကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အစိုးရသစ်မှအချိန်ဆွဲနေပါက အချိန်သည်လည်းကောင်း၊ သမိုင်း၏ စီရင်ချက်သည်လည်းကောင်း ၎င်းအပေါ်တွင် ထောက်ထားညှာတာစွာဖြင့် ရောင်ပြန်ဟပ်မည်မဟုတ်ကြောင်းကို မြန်မာ နိုင်ငံမှ သိရှိလာစေရန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုနှင့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းတို့မှ သင့်တော်သည့် အစွမ်းတိုင်းဖြင့် ပြုလုပ်ရန်မှာ ကိုယ်ကျင့်တရားအရ မလုပ်မဖြစ်လုပ်ရမည့်အရာတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

**UNITED STATES COMMISSION ON
INTERNATIONAL RELIGIOUS FREEDOM**

732 North Capitol Street, N.W., Suite A714
Washington, D.C. 20401

www.uscirtf.gov

Telephone: (202) 523-3240, Fax: (202) 523-5020
email: media@uscirtf.gov